

УДК 821.161.2

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2659.2023.34.18>

Володимир Павлов, асп.

ORCID: 0000-0002-3319-9015

e-mail: pavlovvova333@gmail.com

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

БІБЛІЙНІ РЕМІНІСЦЕНСІЇ КОНЦЕПТУ "РІЗДВО" В ПОЕЗІЇ СЕРГІЯ ЖАДАНА

*Присвячено аналізу біблійних інтерпретацій концепту "Різдво" в ліричному доробку Сергія Жадана. Розглядається поняття *sacrum* в історичному й культурному контексті. Релігійність свята Різдва досліджується через історичну та етимологічну призму. Найважливішим елементом творчості Жадана є провідна лінія ідеальності неідеальних українців, які не зраджують своїй автентичності. А образ-символ Різдва використовується поетом як канва для підсилення ілюстрації природних процесів історичного та суспільно-національного стибу. Різдво трактується як початок чогось нового на глибокій і сакральній базі віри й любові в поезіях Сергія Жадана.*

Актуальність дослідження визначається викликами часу, а саме пробудженням сакральних аспектів культурно-національної свідомості українців на тлі боротьби з агресором на початку XXI ст.

Мета статті – проаналізувати особливості авторської інтерпретації біблійних тлумачень концепту "Різдво" у поезіях Сергія Жадана.

Методологічну базу дослідження складають описовий та аналітичний методи, за допомогою яких ми можемо дослідити різдвяні витлумачення Сергія Жадана через призму не лише світогляду поета, а й наукової бази з цього питання. Методологія рецептивної естетики дозволяє дослідити концепт "Різдво" не лише в сучасному трактуванні Сергія Жадана, а й у контексті нинішніх реалій воєнного часу, що є актуальним.

Результати дослідження презентовані в аналізі образів-символів у поезіях на різдвяну тематику через призму вивчення художніх засобів, символізму, сакральних елементів і тонічної структури поезії Сергія Жадана, що вкладається у єдину структуру та концепцію постмодерного сприйняття і трактування сакральних інтерпретацій автора.

Проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки: проаналізовано та вивчено сакральні мотиви в поезіях Сергія Жадана про Різдво, де було виокремлено образи Марії Магдалини, церкви, власне Різдва. Зокрема було вивчено художні засоби та прийоми передачі сакральних мотивів через образи-символи в поезіях. Було окремо досліджено тонічну структуру віршів Жадана як важливий художньо-структурний прийом при ілюстрації та акцентуалізації біблійних і сакральних мотивів автором.

*Ключові слова: концепт, Різдво, образ-символ, *sacrum*, народження, трансформація, традиції, релігія, біблійний глокалізм.*

Вступ. Поняття *sacrum* стає провідним у культурному й національному коді кожного українця. І сучасна українська постмодерна література все частіше демонструє власне трактування та рефлексії сакральних мотивів через призму сучасності. Зокрема, творчий доробок Сергія Жадана ще раз підтверджує тезу Леоніда Рудницького про те, що однією з головних ознак українського письменства від "ранніх початків дотепер є його релігійність" [7]. Рецепція біблійних мотивів у літературі – це і інтерпретація сюжетів із Біблії, і звернення до символічних образів чи ритуалів. Одним із цікавих прикладів переосмислення біблійних сюжетів є інтерпретація різдвяних мотивів і концепту Різдва у творчості Сергія Жадана, адже у його ліриці органічно та самобутньо реалізовується концепт Різдва як сакральний і глибокий символ.

Методологія дослідження. Концептуальні ідеї цього дослідження орієнтовані на ідею *sacrum*, сформульовану у монографії Ігора Набитовича "Універсум *sacrum*" у художній прозі (від модернізму до постмодернізму) [8]. Відповідно до концепції І. Набитовича, *sacrum* – іманентна прикмета художнього твору, особливо у текстах, які тою чи іншою мірою відтворюють приховані смисли Старого чи Нового Заповіту. У цьому контексті лірика Сергія Жадана – цікавий приклад для сучасного українського літературознавства. По-перше – тому, що сповнена численних алюзій на Святе Письмо, по-друге – тому, що є цікавим прикладом осмислення біблійних сюжетів на тлі драматичних соціальних колізій XXI століття.

Дуже чітко цю особливість охарактеризував Іван Дзюба у праці "Чорний романтик Сергій Жадан", вказавши, що "проростання Христа в людині (як і проростання в ній Батьківщини) ще не раз побачимо в Сергія Жадана. Сутність Христа, зрима й незрима, відчувається в усьому хаосі життя, в його незримій обезбоженості, і відповідні символи та атрибути, розширюваною трактовані, вгадуються навіть в індустріальному пейзажі" [3, 23] Дзюба означає це "вживлення сакрального в буденне" [3, 24], що особливо виразно постає, коли Жадан

звертається до класичних біблійних сюжетів, наприклад, до різдвяних. Прикметно, що переосмислення біблійних мотивів у ліриці Сергія Жадана – це ще й експеримент із формою вірша (адже це може бути як силабо-тонічне віршування, так і тонічне, або верліброві рядки). Саме тому інтелектуальною підтримкою цього дослідження стали літературознавчі студії Наталії Костенко та Ярини Ходарківської, задля вивчення своєрідності зображення образу Різдва чи то у силабо-тонічному вірші, чи то у тонічній поезії.

Мета статті – проаналізувати особливості авторської інтерпретації біблійних тлумачень концепту "Різдво" в поезіях Сергія Жадана. Методологічну базу дослідження складають описовий та аналітичний методи, а також ідеї рецептивної естетики, що дасть змогу проаналізувати індивідуально-авторські стратегії рецепції біблійних мотивів.

Результати дослідження. У цьому дослідженні ми будемо розглядати концепт "Різдво" крізь призму поняття *sacrum*, як сакральне та релігійне поняття в українській культурній і літературній спадщині. Відтак, ми звертаємось до наукових розвідок із психології – Зігмунда Фрейда та Карла Густава Юнга, із культурології та філософії – Ерста Кассінера, із літературознавства – Нортропа Фрая.

Sacrum – це генеративне джерело символічних ситуацій-основ та інших об'єктів для художньої літератури в контексті представлення як раціональних, так і ірраціональних досвідів переживання сакрального [8]. Ігор Набитович у своїй монографії вводить нове поняття "біблійний глокалізм як можливість побачити дещо інше, ніж дотепер, як тактичну, так і стратегічну перспективу літературознавчих досліджень проблеми взаємин Біблії й красного письменства, та як він протиставляється щодо культурної (вужче – літературної) традиції та інтертекстуальності" [8]. На думку І. Набитовича, можна трактувати концепт "Різдво" як сакральний глибокий образ, реалізований у літературному творі через художню

мову, символізм та опис різдвяних ритуалів. Зокрема, можна розглядати це поняття через тропи в ліричному творі та сюжет поезії. Щодо трактування концепту "Різдво" в поетичному доробку Сергія Жадана через ліричного героя варто дослідити, які саме переживання та глибокий зміст вкладені в образ ліричного героя тієї чи іншої поезії.

Розглядаючи "Різдво" як концепт-архетип, варто звернутися до розвідки Н. В. Плотнікової "Народження: концепт-архетип мікроконцептосфери святки" [9], де дослідниця аналізує концепт "Різдво" (народження) на історичному рівні "...основним мотивом свята Різдва було народження бога Сонця..." [9]. Та із прийняттям християнства образ Сонця замінює Ісус Христос. І за словами І. Огієнка, "Християнство заступило перше Свято народження сонця (Dies natalis solis) Святом Народження Христа..." [9]. Проте і в язичницькій парадигмі, і в християнській це свято в річному циклі розглядається як народження. Також цікавим є акцент на етимологічному аналізі українського слова Різдво – це "очевидно, результат фонетичного розвитку давнішого *рожьство 'народження, Різдво', пов'язаного з *родити* (*рожьство > *розство > *розтво > різдво)" [2]. В українській літературній спадщині до концепту "Різдво" зверталися безліч письменників і поетів. Зокрема, варто відзначити такі визначні твори, як "Ніч перед Різдрвом" М. Гоголя, "Тіні забутих предків" М. Коцюбинського, "Різдво" Богдана-Ігора Антонича. І визначальним є те, що в художніх творах української літератури "Різдво" трактується як чарівне, глибоке, важливе та сакральне. Звернення до різдвяних традицій завжди супроводжується зверненням до стародавніх вірувань, потойбічних сил і християнства як бази цього свята. Наведемо слова Остапа Гриця: "Українське Різдво! Мабуть, немає в світі другого народу, в якого свято Христового Різдрства мало б такий життєрадісний характер, як у нас, українців. Ви вслухайтесь тільки в українські різдвяні коляди: скільки ж висловів радості тут!" [7]. Ця теза вичерпно ілюструє сакральне значення Різдрва для українців через призму народної творчості як першоджерела вербалізації поняття *сacrum*.

Творчій спадщині С. Жадана притаманна глибина й осмислена релігійність. Образи-символи, релігійна мова, синкретизм *концептів*, які автор вводить у свої твори "мазками", а часто – і прямою мовою, створюють своєрідний "жаданівський мікрокосм", де сучасне перегукується із глибинним, вічним і цінним для кожного українця.

Концепт "Різдво" реалізується також через призму історичних подій, через суспільний контекст, через образи-символи, протиставлення та біблійні мотиви в художній обробці автора.

Варто зазначити, що релігійні мотиви в Жадана органічно переплітаються з такими сферами життя як секс, побут, суспільство. Доречною ілюстрацією використання релігійних мотивів Сергієм Жаданом у його творчості є інтерв'ю автора виданню "Радіо Свобода": "Наївна дитяча віра в чудеса та забобони, яка, як мені здається, характеризує нас як народ щирий, довірливий, хоча й дещо непослідовний. Жодного протестантського прагматизму, одне слово, жодної аскези. Свячення пасок і вітання прекрасного жіноцтва з 8 березня. Щось у цьому є" [6].

У словах С. Жадана віддзеркалюється вся сутність українського соціального буття, про яке він пише. У поезіях автора немає романтизації образів. Навпаки – він показує реалістичні будні, з граничним натуралізмом. А сакральний час і простір лише увиразнюють грубу реальність буденності. Біблійний контекст, однак, не можна назвати таким, що є антитезою реальності, навпаки – у

ліриці Сергія Жадана це два тісно переплетені простори. А ліричний герой вступає своєрідним медіатором, який ці два простори поєднує, вміє бачити ту тонку грань, яка з'єднує світ профанного і сакрального. До речі, цікаво, що часто таким медіатором виступає жінка, наприклад, Марія Магдалина – суперечливий жіночий біблійний образ. Його влучно ілюструє Ліна Костенко:

"То ж не була вузесенька стежина,
Там цілі юрми сунули туди.
І плакала Марія Магдалина,
що не подав ніхто йому води" [5].

У ліриці Сергія Жадана образ Марії Магдалини постає, зокрема, й у контексті різдвяних сюжетів. У поезії "Ось тобі, Магдалино, різдвяної ночі..." розкривається саме той провокаційний образ Магдалини-повії: "Ось і тобі, Магдалино, різдвяної ночі нічого не світить, скільки не стій на розі. Де вони, ті рішучі і ті охочі – чоловіки, що приходили в радості і тривозі. На Різдво, Магдалино, ніхто не хоче любові, на Різдво всі хочуть радості і надії" [6]. Автор підкреслює, що Магдалина потребує зцілення, дива: "А таких, як ми з тобою, не пускають навіть до церкви. Бо за такими, як ми, в церквах мироточать ікони" [6].

Різдво у цій поезії для всіх одне, але для кожного воно своє: "До церков на Різдво приходять громадяни та патріоти. А на вокзалах сплять алкоголіки та атеїсти" [5].

Концепт "Різдво" С. Жадан розкриває як потребу "радості і любові". Проте та жінка, яку протиставляє поет Магдалині, "...вірить, їй простіше...". Тому можна зауважити такий аспект, як віра, рівність усіх перед спокоєм і надією, яку приносить Різдво. Важливі та опорні елементи у процесі ілюстрації сакральних мотивів виражаються в поезії засобами сповільнення – скорочення рядка, притаманній тонічній структурі вірша:

"...Де вони, ті рішучі і ті охочі – ..."
"...на Різдво всі хочуть радості і надії..."
"...А на вокзалах сплять алкоголіки та атеїсти..."

Саме за допомогою прийому скорочення рядка в тонічній поезії Жадана, яка не вимагає чіткого дотримання віршованого розміру, як у силабо-тонічній структурі вірша, автор виділяє сподівання недосконало-чесних представників української нації, які тримають віру у собі, які не завжди ходять до церкви, але є більш духовними та чесними за перших. Ідеться про ілюстрацію своєрідного протиставлення показово віруючих та істинно віруючих – таких, як Марія Магдалина.

У поезії "І тень січневої Палестини..." Сергій Жадан робить спробу розтлумачити мотиви народження Ісуса Христа, згадуючи пастухів,

"що гляділи худобу,
побачили навч його подобу,
щоби кожен міг говорити напевне –
все це робилось для мене" [6].

Визначним у цій поезії у контексті народження Сина Божого є образ-символ церкви: "Церква – викладена, мов із каміння, з передбачення й розуміння, містить в собі найпростіші душі, просушує голоси пастуші. Щоби вкласти в щоденну мову цю химерну світобудову неправдоподібного і простого – все це саме для того" [5].

Саме в цьому фрагменті викладене бачення церкви в мікрокосмі Сергія Жадана. Він не говорить про праведників, які у його інтерпретації зовсім не відповідають класичному тлумаченню. Поет не згадує святих. А говорить про передбачення й розуміння, про найпростіші душі, про світобудову – такі прості та близькі кожному речі. Певно, у цьому і вбачається сакральне в парадигмі символізму у Жадана. Тут ми можемо спостерігати прийом ампліфікації – сповільнення чи подовження

рядка шляхом використання однотипних мовних одиниць. Такий прийом дозволяє поєднувати частини поезії в одне циклічне ціле, підкреслюючи сповільненням ритму наступного рядка, важливість попередньої тези: "...неправдоподібного і простого – все це саме для того..."

Поезія "Це ось наше місто – стоїть на сході країни" дуже влучно продовжує та поглиблює тему попереднього вірша. Оскільки саме

"На Різдво ми виходимо із будинків, б'ємо вітрини.

Проводжаємо свого царя на захід, до Вифлеєма.

Кажемо йому: царю, час рушати зі сходу" [5].

Притаманна С. Жадану манера використовувати дисонанси – поєднати священне Різдво та биті вітрини – розкриває драматичне протистояння реальності та сакрального світу різдвяної містерії, що виразно озвучено у цій поезії: "...цей малий народився, аби ми всі зрозуміли, що нам так чи інакше разом вигрібати" [6].

І це все розгортається на тлі Різдва – початку чогось нового зі змістом сакрального, адже:

"Хай наша віра буде ламана, як ключиця,

але так чи інакше – іншої нас не навчили.

В місті тепер стільки радості і тривоги.

В місті добре працюють давні порядки.

Іде Цар зі Сходу, питає у всіх дороги.

Іде, топче сніги, співає колядки" [6].

У просторі війни і зламаніх доль знаходиться місце для любові і радості, й вони пов'язані зі світом сакрального. Різдво тут трактується як беззаперечна опора на сакральне, справжнє, живе та автентичне, що дає опору у просторі бруталної дійсності. Це дуже цікаво трансформується у ритмічній структурі віршів із різдвяними мотивами. Жадан вдається до прийому ампліфікації – нагромадження деталей (переважно – переліку осіб, які спостерігаються за різдвяними діями, чи деталей реальності, предметів побуту тощо). Відтак реальність немов розширюється, й поряд зі звичайними людьми опиняються дійові особи різдвяної містерії, час розширюється й до сучасності додається сакральний контекст вічного біблійного часу. Така трансформація досягається й ще за рахунок оповідної інтонації, притаманної ліриці Сергія Жадана (зокрема, тонічному віршеві). І це ще виразнішим робить контраст між грубою реальністю війни та сакральним простором і часом Різдва.

Поезія "Прифронтове місто напередодні Різдва..." чітко ілюструє, що життя триватиме навіть у місті, побіля якого звучать гармати. І доки смерть стоятиме у полі, вона говоритиме, що "На вашу любов...не вистачає зла". І тут уже Сергій Жадан не говорить про віру. У поезії порушується питання самобутності та простоти, життя та смерті, вибору та честі. Останні рядки поезії, як завжди, підсумовують упорядкований потік свідомості автора:

"...Іх тут стільки стоїть – радісних і сумних.

Але доки вона теж стоїть поміж них,

доки вона співає разом із ними –

з усіма радісними, усіма сумними –

смерті немає, немає нещастя і лих" [6].

Сергій Жадан підкреслює, що поки смерть співає колядки – триває Різдво: "Горять вогні, засинають тварини, тривають зими" [6].

Концепт "Різдво" в цій поезії трактується як перепочинок, новий початок, який ґрунтується на любові. Тут ми можемо спостерігати поєднання ампліфікації та сповільнення. Поет скорочує рядки, щоб зробити акцент на головному художньому посиленні поетичного твору: "...Горять вогні, засинають тварини, тривають зими..." – життя

триває, доки є Різдво в календарі, у традиціях, у серцях звичайних людей.

Висновки. Релігійні інтерпретації Сергія Жадана – це особливий мікрокосм, де є місце лише справжнім, спраглим і простим людям. Образи пересічних людей, які нічого не знають про сутність релігій та релігійних дійств, Марії Магдалини, до якої апелює ліричний герой – усе це засвідчує неідеальність справжньої віри, а також її необхідність у жорсткому світі сучасності. Образ міста та людей в ньому, які вірять і люблять, незважаючи ні на що, підкреслює самобутність і глибину сакральних смислів самого Різдва. Концепт "Різдво" в поезіях автора – це канва, на якій розгортається справжнє життя: без прикрас і штучності. Тонічний вірш Сергія Жадана містить прийоми, які підкреслюють основну думку поетичних творів, дозволяють розставити акценти, звернути увагу на протиставлення та підкреслити важливі елементи вірша шляхом використання ампліфікацій, прийомів сповільнення та речитативу. Такий вірш має ускладнену ритмічно-інтонаційну динаміку, в ньому можуть відлунувати народно-розмовні чи фольклорні наспівні інтонації, особливо вільний внутрішній ритм, який утворюється чергуванням наголосів, а цілісність досягається у тому числі завдяки складному інтонуванню строф. Це особливо цікаво з огляду, що у цих поезіях протиставляється світ профанного драматичного життя пересічних людей та сакральне дійство – Різдво. Різдва́ний сюжет у ліриці Сергія Жадана зазнає цікавих постфігуративних трансформацій. Це метафоризація сакрального дійства, яке дає надію усім, хто опинився у вирі буденності чи війни. Різдво як *sacrum* у Жадана зберігає семантичну близькість із Святим Письмом. Однак поет переносить різдвяну містерію у реальність сучасного світу, світ повсякдення, простір війни, а тому Різдво набуває глибшого семантичного наповнення. Поет немов порівнює біблійні події та сучасну, приземлену реальність. Однак десакралізація Різдва не відбувається. Навпаки Різдво "у прифронтових містах" затьмарене близькістю до смерті, а священні церковні ритуали сприймаються по-особливому гостро.

Різдва́ний мотив у ліриці Сергія Жадана співвідноситься із реаліями кінця ХХ – початку ХХІ ст., тому семантичне поле концепту "Різдво" доповнюється морально-етичною і соціальною проблематикою, хронотоп біблійного переказу переплітається із драматичними подіями сучасності, а ліричні герої поезій про Різдво перетворюються на пересічних осіб, які живуть у драматичні часи, однак не втрачають при цьому людяності й прагнуть Любові навіть у епоху дегуманізації. Це ще виразнішим робить антитезу "Життя – Смерть", яка поєднує Різдво як дійство у біблійних текстах та ліриці Сергія Жадана.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ "Перун", 2007. – VIII. – 1728 с.
2. Грицай Остап. Христом рождається! Шляхом літературних відгуків / О. Грицай. – Мюнхен: Вид. "Новітньої бібліотеки" 1946, ч. 36.
3. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / АН УРСР, ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. – Київ: Наук. думка, 1982–2006. – Т. 5. – 632 с.
4. Іларіон Митрополит. Дохристиянські вірування українського народу / Іларіон Митрополит. – Вінніпег, 1965. – 424 с.
5. Інтерв'ю Сергія Жадана. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/30337474.html>
6. Костенко Н. В. Метрика і ритміка альтернативної української поезії 80–90-х років / Н. В. Костенко // Актуальні проблеми слов'янської філології. Серія: Лінгвістика і літературознавство. – 2005. – Вип. 10. – 297 с.
7. Набитович Ігор. Універсум *sacrum*'у в художній прозі (від модернізму до постмодернізму) : монографія / І. Набитович. – Дрогобич ; Люблін: Просвіт, 2008. – 600 с.
8. Плотнікова Н. В. Народження: концепт-архетип мікроконцептосфери святки / Н. В. Плотнікова // Лінгвістичні дослідження. – 2016. – Вип. 42. – 162 с.

9. Ходаківська Я. Вірш Сергія Жадана: ритміка тактовика / Я. Ходаківська // Віршознавчий семінар "Український тонічний вірш: Дк, Тк, Акц, В. в. Тактовик: типологія форм": збірник наукових праць. – К.: Видавничий дім Дмитра Бураго 2017. – 105 с.

References

1. Busel, V. T. (2007). *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy*. [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. K.; Irpin: VTF "Perun". [In Ukr].
2. Hrytsai, Ostep. (1946). *Hrystom rozdaietsa! Shlihom literaturnykh vigukiv*. [Christ is born! Through literary reviews]. Munich: Ed. "Newest Library", Part 36 [In Ukr].
3. Melnychuk, O. S. (2006). *Etymologichnyi slovnyk ukrainskoi movy*. [Etymological dictionary of the Ukrainian language]. Academy of Sciences of the Ukrainian SSR, Institute of Linguistics named after O. O. Potebnya. K.: Naukova dumka. V. 5. [In Ukr].
4. Metropolitan, Hilarion. (1965). *Dohrystyanski viruvannia ukrainskogo narodu*. [Pre-Christian beliefs of the Ukrainian people]. Winnipeg. [In Ukr].

5. Sergiy Zhadan (2019). *Interviu Sergia Zhadana* [Interview of Serhiy Zhadan]. – URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30337474.html> [In Ukr].

6. Kostenko, N. V. (2005). *Metrika i lirika alternatyvnoi ukrainskoi poezii 80–90-h rokiv* [Metrics and rhythms of alternative Ukrainian poetry of the 80s–90s]. *Actual problems of Slavic philology*. Series: Linguistics and literary studies, 10. [In Ukr].

7. Nabytovych, Ihor. (2008). *Universum sacrum'u v hudozhnij prozi (vid modernizmu do postmodernizmu)*. [The Universe of the sacred in fictional prose: from modernism to postmodernism]: monograph. Drohobych; Lublin: Prosvit. [In Ukr].

8. Plotnikova, N.V. (2016). *Narodzhennia: kontsept-arhetyp mikrokontseptosfery sviatky* [Birth: the concept-archetype of the microconceptsphere of the holiday]. *Lingvistychni doslidzhennia*, 42. [In Ukr].

9. Khodakivska, Ya. (2017). *Virsh Sergia Zhadana: rytmika taktovykh tonicheskikh vershyn*. In: *Poetry seminar "Ukrainian tonic verse: Dk, Tk, Akts, V. V. Takovyk: typology of forms*. Kyiv: Dmytro Buraho Publishing House [In Ukr].

Надійшла до редколегії 21.04.23

Volodymyr Pavlov, PhD Student

ORCID: 0000-0002-3319-9015

e-mail: pavlovvova333@gmail.com

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

BIBLICAL REMINISCENCES OF THE CONCEPT "CHRISTMAS" IN THE POETRY OF SERHIY ZHADAN

The article is devoted to the analysis of biblical reminiscences of the concept "Christmas" in Serhiy Zhadan's lyric work. The concept of sacrum is considered in the historical and cultural context. The religiosity of the Christmas holiday is explored through a historical and etymological prism. The most important element of Zhadan's work is the leading line of ideality of imperfect Ukrainians who do not betray their authenticity. And the image-symbol of Christmas is used by the poet as a canvas to strengthen the illustration of natural processes of a historical and socio-national nature. Christmas is interpreted as the beginning of something new on the deep and sacred basis of faith and love in Serhiy Zhadan's poetry.

The relevance of the study is determined by the challenges of the time, namely the awakening of the sacred aspects of the cultural and national consciousness of Ukrainians against the background of the struggle against the aggressor at the beginning of the 21st century. The purpose of the article is to analyze the features of the author's interpretation of biblical reminiscences of the concept "Christmas" in Serhiy Zhadan's poetry. The methodological basis of the research is the descriptive and analytical method, with the help of which we can investigate Serhiy Zhadan's Christmas reminiscences through the prism of not only the poet's worldview, but also the scientific base on this issue. The methodology of receptive aesthetics allows to explore the concept of "Christmas" not only in the modern interpretation of Serhiy Zhadan, but also in the context of modern realities of wartime, which is relevant. The results of the research are presented in the analysis of images-symbols in Christmas-themed poems through the prism of the study of artistic means, symbolism, sacred elements and the tonic structure of Serhiy Zhadan's poems, which is included in the unified structure and concept of the postmodern perception and interpretation of the author's sacred reminiscences.

The conducted research allows us to draw the following conclusions: the sacred motifs in Serhiy Zhadan's poems about Christmas were analyzed and studied, where the images of Mary Magdalene, the church, and Christmas itself were singled out. In particular, artistic means and methods of conveying sacred motifs through images-symbols in poetry were analyzed. The tonal structure of Zhadan's poems was separately analyzed as an important artistic and structural technique in the author's illustration and accentuation of biblical and sacred motifs.

Keywords: concept, Christmas, image-symbol, sacrum, birth, transformation, traditions, religion, biblical globalism.